

2014. gada 7. jūnijā

Eksperta atzinums

par projekta „Autoceļa A12 (E22) Jēkabpils – Rēzekne – Ludza - Terehova posma Rēzekne - Ludza būvniecība jaunā trase” teritorijas biotopu un augu sugu izpēti.

2014. gada 31. maijā un 1. jūnijā apsekota “Autoceļa A12 (E22) Jēkabpils – Rēzekne – Ludza - Terehova posma Rēzekne - Ludza būvniecība jaunā trase” teritorija, ar mērķi novērtēt šeit sastopamo biotopu dabiskumu, to lomu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā. Kopumā 20 stundu laikā apsekota projekta teritorija un tuvākā apkārtnē.

Apsekotā teritorija nešķērso un nerobežojas ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Reljefs projektētā autoceļa A12 apkārtnē ir līdzens vai paugurains. Apkārtnē ir vairāki ezeri (C. – te un turpmāk iekavās norādīts Latvijas biotopu klasifikatora kods; Kabucis, 2004), kuri nerobežojas ar plānotajām autoceļa trasēm. Samērā blīvs ir upju tīkls (D.), no kurām liela daļa ir regulētas (M.4.) un neatbilst īpaši aizsargājama biotopa statusam. Apkārtnē ir arī daudz meliorācijas grāvju (M.5.), tāpēc susināti ir gan meži, gan lauksaimniecības zemes. Meži lielākoties ir jauni vai vidēja vecuma ar jauktu koku mežiem raksturīgiem meža augšanas apstākļu tiptiem. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsekotajā teritorijā biežāk ir graudaugu tīrumi (I.1.) vai kultivētas pļavas un ganības (I.3.6.). Tā kā lauksaimniecība pēdējās desmitgadēs nav bijusi intensīva, ieplakās bieži veidojas krūmāju audzes (F.6.). Krūmāji sastopami arī upju un grāvju krastos. Ceļa esošā un plānotā trase skar arī ciemu dzīvojamās apbūves teritorijas (L.2.) un ar to saistītos biotopus – sakņu dārzus (I.5.), ruderālus biotopus (K.) un citus. Minētie biotopi nav bioloģiski vērtīgi un aizsargājami.

Tālāk uzskaitīti plānotās būvniecības trasē konstatētie Latvijas un ES nozīmes aizsargājami biotopi (karte ar aizsargājamo biotopu izvietojumu pievienota projekta „Autoceļa A12 (E22) Jēkabpils – Rēzekne – Ludza - Terehova posma Rēzekne - Ludza būvniecība jaunā trase” ietekmes uz vidi ziņojumam).

ES un Latvijas nozīmes aizsargājamais biotops - **3260, 5.18. Upju straujtes un dabiski upju posmi**¹ – apsekotajā teritorijā vairākās vietās šķērso plānoto autoceļa būvniecības trasi. Upes – Rēzekne, Paborga, Kivdolica, Pilda- apsekotajos posmos ir bez redzamām gultnes un hidroloģiskā režīma izmaiņām, ko būtu radījusi cilvēku darbība (vai šāda darbība īstenota sen un biotops atgriezies dabiskā stāvoklī). Līdz ar to, minētās upes apsekotajā teritorijā atbilst aizsargājamā biotopa 2. variantam – straumes ātrums mazāks par 0,2 m/s, bet upei ir dabiska gultne un dabisks hidroloģiskais režīms. Biotopa kvalitāte nav augsta (nav konstatētas augu valsts lietussargsugas; samērā daudz helofītu, nav straujtes posmu). Kopējā biotopa aizņemtā platība Latvijā ir 17 620 ha (Auniņš, 2013). Projektēto tiltu būve pār minētajām ūdenstecēm neietekmēs biotopa stāvokli kopumā Latvijā. Veicot paredzētos būvniecības darbus, nav pieļaujamas hidroloģiskā režīma izmaiņas minētajās upēs. Īslaicīgi biotopa traucējumi, veicot tiltu būvi, nav uzskatāmi par būtiskiem, jo biotopam ir pietiekama spēja atjaunot nepieciešamās funkcijas un

procesus, ja traucējums skar nelielas teritorijas un netiek mainīts hidroloģiskais režīms.

Upju krastos šaurā joslā ir biotopa – **6430, 3.25. Eitrofas augsto lakstaugu audzes** – pirmais (krastmalu) variants. Biotopa platība ir minimāla, jo tas sastopams vien tiešā upju krastu tuvumā un neveido platākas joslas upju palienēs. Tipiskākās sugas šajos biotopos ir parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea*, vītulu vējmietiņš *Lythrum salicaria*, slaidais grīslis *Carex acuta*, retāk un mazākā daudzumā – ārstniecības baldriāns *Valeriana officinalis*, pūkainā kazroze *Epilobium hirsutum* u.c. Biotopa kvalitāte visu iepriekš minēto upju krastos ir samērā zema, - nav satopamas retas un īpaši aizsargājamās augu sugas, veģetāciju veido neliels sugu skaits, biotops bieži aizaug ar krūmājiem. Nav konstatēta biotopa apsaimniekošana, to pļaujot vai noganot. Tā kā ārpus Natura 2000 vietām nav datu par biotopa izplatību, ir grūti novērtēt tā kopējo apjomu Latvijā. Plānotās saimnieciskās darbības ietekme uz minēto biotopu tomēr iespējama tikai ļoti nelielā platībā, kas būtiski nepazeminās biotopa izplatību un kvalitāti Latvijā. Biotopam ir arī laba atjaunošanās spēja pēc tā traucējuma nelielā platībā.

Latvijas un ES nozīmes īpaši aizsargājamais biotops - **6210, 3.21. Sausi zālāji kaļķainās augsnēs** (otrais – austrumu biotopa variants) - ir sastopams divos poligonos izpētes teritorijā pirmajā trases variantā Putinovas apkārtnē. Katrā no poligoniem ir sastopamas vismaz 8 dabisko zālāju indikatorsugas, no kurām plašāk izplatītās sugas ir cekulainā ziepenīte *Polygala comosa*, gaiļbiksīte *Primula veris*, klinšu noraga *Pimpinella saxifraga* un parastais ancītis *Agrimonia eupatoria*. Biotops ir izvietots paugura augstākajā daļā (austrumu poligons; 1. attēls) vai tā nogāzē (rietumu poligons; 2. attēls). Īpaši aizsargājamās sugas biotopā nav konstatētas. Nav konstatētas pazīmes, kas liecinātu par regulāru biotopa apsaimniekošanu, to pļaujot vai ganot. Latvijā biotops sastopams apmēram 3000 ha platībā. Abus poligonus ir iespējams saglabāt, nepieciešamības gadījumā, trasi nedaudz novirzot no plānotās vietas, jo tuvākajā apkārtnē nav konstatēti īpaši aizsargājami biotopi.

1.attēls. Aizsargājamais biotops atrodas uz paugura – ielejā ir kultivēta pļava.

2.attēls. Pļava nogāzē.

Zemas kvalitātes Latvijas un ES nozīmes īpaši aizsargājama biotops - **6270***, **3.24. Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas** - pirmais (tipiskais) variants - ir konstatēts pie esošās ceļa trases Rēzeknes upes kreisajā krastā. Biotopa vērtība ir zema. Lai gan biotopa indikatorsugu skaits ir vismaz piecas sugas, to izplatība zālājā ir nevienmērīga un indivīdu skaits ir neliels. Latvijā biotops sastopams apmēram 18 500 ha platībā. Ja nepieciešams dotajā posmā paplašināt ceļa trasi, to ieteicams veikt uz dienvidrietumiem no esošās ceļa vietas.

Nelielā platībā Kivdolicas upes krastā konstatēts Latvijas un ES nozīmes īpaši aizsargājama biotops - **6450, 3.26. Paliēņu zālāji** (3. variants – mitri paliēņu zālāji vidēji auglīgās augsnēs). Biotops pēdējo gadu laikā nav apsaimniekots, līdz ar to apaug ar krūmiem, vietām veidojas parastās vīgriezes *Filipendula ulmaria* monodominantas audzes. Dabisko zālāju indikatorskaits neliels un tās izplatības nevienmērīgi. Latvijā biotops aizņem aptuveni 15 600 ha, bet platība sarūk, jo daudzviet netiek veikta zālāja apsaimniekošana. Paliene projektētā ceļa vietā nav plaša, tāpēc pastāv iespēja novirzīt ceļa trasi, apejot biotopu.

ES nozīmes biotops **91D0* Purvaini meži** aizņem nelielu platību pie esošās ceļa trases uz ziemeļiem no Rēzeknes. Mežaudze atbilst biotopa 1. variantam – purvaini ar kūdras slāni, kas biezāks par 30 cm. Nav konstatētas biotopa lietussargsugas. Mežs neatbilst dabiskā meža biotopa statusam (turpmāk – DMB), jo nav konstatēts pietiekams DMB struktūru īpatsvars, nav sastopamas DMB specifiskās sugas un indikatorsugas. Līdz ar to, biotops neatbilst Latvijas nozīmes īpaši aizsargājama biotopa - 1.18. Veci un dabiski purvaini meži – statusam. Ja nepieciešams paplašināt esošo ceļa trasi, to ieteicams darīt gar trases ziemeļu malu, kur mežs neatbilst aizsargājama biotopa statusam.

Latvijas un ES nozīmes biotops - **9080*, 1.15. Staignāju meži** (pirmais – tipiskais variants) – sastopams nelielās platībās. 56. kvartāla 39. nogabalā (ceļa trases 1. variants Taraputku apkārtnē) mežaudzes vecums ir ap 70 gadiem. Šeit mežs neatbilst DMB statusam. Hidroloģisko režīmu ietekmē meliorācijas sistēmas, apkārtnē ir susinātie meža tipi. Bioloģiski vērtīgāki ir meži 218. un 220. kvartālos (trases pirmais variants uz dienvidrietumiem no Muļčiem). Šeit ir 80-100 gadus vecas melnalkšņu audzes vairākos nogabalos, kas veido vienotu biotopu kompleksu. Mežaudze atbilst DMB statusam un ir uzskatāma par bioloģiski vērtīgu. Paredzētā darbība šo biotopu ietekmēs būtiski.

Kopumā vairāk bioloģisko vērtību ir konstatēts trases 1. variantā, no kurām būtiskākās ir biotops **9080*, 1.15. Staignāju meži** 218. un 220. kvartāla robežzonā.

¹ Pirms aizsargājamā biotopa nosaukuma dots LR MK noteikumu Nr. 421 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" atbilstošais punkts (05.12.2000., aktuālā redakcija 28.06.2013.) un ES biotopa kods saskaņā ar Eiropas Kopienas 1992.g. Padomes Direktīvu 92/43/EEK, ar apzīmi „*” atzīmējot prioritāri aizsargājamus biotopus.

SECINĀJUMI

1. Apsekotajā teritorijā konstatēti sekojoši aizsargājami biotopi:
 - **3260, 5.18. Upju straujtes un dabiski upju posmi;**
 - **6430, 3.25. Eitrofas augsto lakstaugu audzes;**
 - **6210, 3.21. Sausi zālāji kaļķainās augsnēs;**
 - **6270*, 3.24. Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas;**
 - **6450, 3.26. Palieņu zālāji;**
 - **91D0* Purvaini meži;**
 - **9080*, 1.15. Staignāju meži.**
2. Teritorijā nav sastopamas LR MK 2000. gada 14. novembra noteikumos Nr.396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" iekļautās augu sugas. Nav konstatētas arī augu sugas, kurām izveidojami mikroliegumi (LR MK 2001. gada 30. janvāra noteikumi Nr.45 "Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi"), Latvijas Sarkanajā grāmatā un EP Sugu un biotopu direktīvas II pielikumā ietvertās augu sugas.
3. Būtiskākā ietekme uz īpaši aizsargājamiem var rasties, īstenojot ceļa trases 1. variantu.

Literatūra

Auniņš A. (red.), 2013. *Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā.* Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 360 lpp.

Kabucis I. (red.) 2004. *Latvijas biotopi. Klasifikators.* Latvijas Dabas fonds, 160 lpp. *Latvijas biotopi. Klasifikators.* 2001. Rīga: Preses nams, 96 lpp.

Saskaņā ar LR MK 2010. gada 16. marta noteikumiem Nr. 267, eksperta sertifikāta Nr. 2 (jomas: vaskulārie augi; sūnas; meži un virsāji; purvi; zālāji; tekoši saldūdeņi; jūras piekraste; alas, atsegumi un kritenes; sertifikāts derīgs no 11.05.2013. līdz 10.05.2018.)

Atzinums sagatavots 2 eksemplāros uz 4 lapas pusēm.

Ilze Rēriha

Tālrunis: 26362096; 27885213